

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De trinitate

Augustinus, Aurelius

[Freiburg im Breisgau], 1494

[Liber VI]

[urn:nbn:de:bsz:31-313432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313432)

Incipiunt capitula libri sexti:

- i De eo quod ap[osto]lus ait: x[ristu]m dei virtutem
et dei sapientiam
- ii De patre et filio h[oc] solū non dici illud de
illo quod non ambo s[im]ul sunt: Deus enim
de deo: bonus de bono: virtus de vir-
tute quod s[im]ul sunt recte dicitur: pater autem de p[ater]e
aut filius de filio quod non ambo simul
sunt: non potest dici.
- iii De unitate filij cum patre et nostra in-
uicem nobiscum.
- iiii Pares in quacumque virtute non posse in
ceteris esse dissiles: ac si h[ab]eant equitatem in
animis rep[er]it h[um]anis: multo incomparabi-
li[us] eam manere in incommutabili eterna
que substantia quod est deus trinitas
- v De sp[irit]u sancti unitate cum p[ater]e et filio.
- vi De natura corporea et creatura spirita-
li: que simplices non sunt: quia nec in-
commutabiles.
- vii De simplici et incommutabili e[ss]entia dei:
quod multipliciter s[ecundum] substantiam
nominetur
- viii Trinitatem deitatis nullo modo triplicem esse
dicendam: quod nec tria ibi pl[urim]a sunt que unum
nec unum minus que tria.
- ix De solo vero deo patre et filio et sp[irit]u
sancto.
- x De s[an]ctis hilarij que in trinitate perso-
narum proprietatem intelligit demonstrasse.

Incipit liber sextus.

De eo quod apostolus ait x[ristu]m dei virtutem
et dei sapientiam.

Capitulum I.

Qualitatem patris et filij et spi-
ritus sancti putant nonnulli
ex h[is] impediri que minus intelli-
gat: que scriptum est: x[ristu]m dei
virtutem et dei sapientiam: ut
id non videatur equitas: que non
est pater ipse virtus et sapientia: s[ed]

genitor virtutis et sapientie. Et reuera non in-
diocri intentione que solet: quod dicatur de virtute
et sapientie pater. Aut enim ap[osto]lus: x[ristu]m dei virtutem
et dei sapientiam. Et hinc nonnulli nisi aduersum
arrianos hoc modo ratiocinati sunt: eos dicitur
que pater se aduersum catholicam fidem extulerunt. Nam
ipse arri[us] dixisse fertur. Si filius est: natus est: si natus est
erat temp[us] quum non erat filius: non intelligens etiam
natus est: deo sempiternum esse: ut sit coeternus p[ater]i
filio: sicut splendor que gignit ab igne atque diffu-
dit: coeuius est illi: et est coeternus: si est ignis
eternus. Unde quidam posteriores arriani abie-
cerunt istam sententiam: falsique sunt: non ex t[em]p[or]e ce-
pisse filium dei. Sed inter disputaciones quas ha-

bebant nisi aduersum eos que dicebant: erat t[em]p[us]
quum non erat filius. Hanc etiam nonnulli ratiocinaciones
in se habent. Si dei filius: virtus et sapientia dei est:
nec unquam de[us] sine virtute et sine sapientia fuit:
coeternus est deo p[ater]i filio. Dicit autem ap[osto]lus: x[ristu]m
dei virtutem et dei sapientiam. Et deus aliqui non ha-
bitisse virtutem aut sapientiam: demeritis ediceret:
Non igitur erat t[em]p[us] quum non erat filius. Que ratioci-
natio ad id cogit: ut dicamus deum patrem non esse
sapientem: nisi habendo sapientiam quam genuit:
non existendo p[ro] se p[ro] ipsa sapientia. Deinde si
ita est: filius que ipse sicut dicitur deus de deo: lumen de
lumine: videndum est vtrum possit sapientia de sa-
pientia dici: si non est de[us] p[ro] ipsa sapientia: s[ed] tamen
genitor sapientie. Quod si tenemus: cur non et
magnitudinis sue: et bonitatis: et eternitatis:
et omnipotentie sue generator sit: ut non ipse sit sua
magnitudo: et sua bonitas: et sua eternitas: et
sua omnipotentia: sed ea magnitudine magnus
sit quam genuit: et ea bonitate bonus: et ea eter-
nitate eternus: et ea omnipotentia omnipotens que
de illo nata est: sicut non ipse sua sapientia est: sed
ea sapientia sapiens est que de illo nata est. Nam
illud non est formidandum ne cogamur multos
filios dei dicere: p[ro]pter adoptionem creature coe-
ternos patri: si magnitudinis sue genitor est:
et bonitatis: et eternitatis: et omnipotentie. Huic
enim calumnie facile ruderetur: sic non efficitur: quod mul-
ta notata sunt: ut ille multorum filiorum coetero-
norum sit pater: quemadmodum non efficitur: ut duo-
rum sit: cum dicitur x[ristu]s dei virtus: et dei sapien-
tia. Eadem quippe virtus que et sapientia: et
eadem sapientia que virtus est. Ita ne igitur
etiam de ceteris: ut eadem sit magnitudo que vir-
tus: et si qua alia: que vel si supra commemorata
sunt: vel commemorari adhuc possunt.

De patre et filio hoc solū non dici illud de illo
quod non ambo simul sunt: Deus enim de deo:
bonus de bono: virtus de virtute: quod simul
sunt recte dicitur: pater autem de patre: aut filius
de filio quod non ambo simul sunt non potest
dici.

Capitulum II.

Ed si non dicitur in seipso: nisi quod
ad filium dicitur: id est pater vel genitor: vel prin-
cipium eius: Si etiam gignens ei quod
de se gignit: consequenter principium est. Quicquid
aliud dicitur: cum filio dicitur: vel potest in filio: siue
magnus ea magnitudine quam genuit: siue ius-
tus ea iusticia quam genuit: siue bonus ea bo-
nitate quam genuit: siue potens ea potentia
vel virtute quam genuit: siue sapiens ea sapi-
entia quam genuit. Magnitudo autem ipsa:
non dicitur pater: sed magnitudinis genera-
tor. Filius vero sicut in seipso dicitur filius: quod

e 3

Loz. f.

c

Ubi s.

Liber

non cum patre dicitur: sed ad patrem: non sic et in seipso magnus: sed cum patre cuius ipse magnitudo est. Sic et sapiens cum patre dicitur: cuius ipse sapientia est: sicut ille sapiens cum filio: quia ea sapientia sapiens est quam genuit. Quicquid ergo ad se dicitur: non dicitur alter sine altero id est quicquid dicitur quod substantiam eorum ostendat: ambo simul dicuntur. Si hec ita sunt iam ergo nec deus est pater sine filio: nec filius sine patre: sed ambo simul deus. Et quod dicitur est: In principio erat verbum: in patre erat verbum: intelligitur. Aut si in principio sic dictum est ac si diceretur: ante omnia quod sequitur: et verbum erat apud deum. Verbum quidem solus filius accipitur: non sicut pater et filius: tanquam ambo unum verbum. Sic enim verbum quod imago. Non autem pater et filius simul ambo imago: sed filius solus imago patris quod admodum et filius: non enim ambo simul filius. **Ubi sup** Quod vero adiungitur: et verbum erat apud deum multum est ut sic intelligatur: verbum quod solus est filius: erat apud deum quod non solus est pater: sed pater et filius simul deus. Sed quid mirum si in duabus quibusdam rebus longe inter se diversis potest hoc dici. Quid enim tam diversum quam animus et corpus. Potest tamen dici animus erat apud hominem: id est in homine: cum animus non sit corpus. hoc autem animus sicut et corpus sit. Et etiam quod consequenter scriptum est. Et deus erat verbum sic intelligatur: verbum quod non est pater: deus erat simul cum patre. Ita ne ergo dicimus: ut pater sit generator: magnitudinis: hoc est generator virtutis: vel generator sapientie sue: filius autem magnitudo: virtus: et sapientia: deus vero magnus: omnipotens: sapiens ambo simul. Quod ergo deus de deo: lumen de lumine. hoc enim simul ambo deus de deo: sed solus filius de deo: scilicet patre. Hec ambo simul lumen de lumine sed solus filius de lumine patre. Hinc forte ad insinuandum et brevissime inculcandum quod coeternus est patri filius: ita dictum est de deo: et lumen de lumine: et si quid hoc modo dicitur: ac si diceretur: hoc quod non est filius sine patre: de hoc quod non est pater sine filio: id est hoc lumen quod lumen non est sine patre: de hoc lumine patre quod lumen non est sine filio: ut cum dicitur deus quod non est filius sine patre: est de deo quod non est pater sine filio: perfecte intelligatur quod non precessit generator: illud quod genuit. Quod si ita est: hoc solum de eis dici non potest: illud de illo: quod simul ambo si sunt. Sicut verbum de verbo dici non potest: quia non simul ambo verbum: sed solus filius. Hec imago de imagine: quia non simul ambo imago. Hec filius de filio: quia non simul ambo filius: sicut quod dicitur. Ego et pater unum sumus.

Unum sumus enim dictum est quod ille: hoc et ego sicut in essentiam: non sicut in relatum.

De unitate filii cum patre: et nostra inuicem nobiscum. **Capitulum III.**

Et nescio utrum inueniatur in scripturis dictum: unum sunt: quorum est diuersa natura. Si autem aliqua plura eiusdem

nature sint: et diuersa sentiant: non sunt unum in quantum diuersa sentiant. Nam si iam unum essent ex eo quod homines erant: non diceret. Et sicut unum sicut nos unum: cum suos discipulos patris commendaret. At vero paulus et apollo quia et ambo homines

et idem sentiebant. Qui plantat inquit: et qui rigat unum sunt. Et ergo sic dicitur: unum: ut non addatur quid unum: et plura unum dicantur: eadem natura atque essentia non dissidens: nec dissentiens significat. Et vero addit quid unum: potest aliquid significari ex pluribus unum factum: quibus diuersis natura: sicut anima et corpus non sunt utique unum.

Quid enim tam diuersum: nisi addat aut subintelligat quid unum: id est vnus homo: aut vnus animal. Inde apostolus. Qui adheret meretrici inquit: vnus corpus est: non dicitur vnus sunt: aut vnus est. Sed didit corpus: tanquam ex duobus diuersis masculino et feminino: vnus corpus adiunctione compositum. Et qui adheret domino inquit: vnus spiritus est: non dicitur: qui adheret domino vnus est: aut vnus sunt: sed addidit spiritus. Diuersum enim natura: spiritus hominis: et spiritus dei: sed inherendo fit vnus spiritus ex diuersis duobus: ita ut sine homine non spiritu: beatus sit: dei spiritus atque perfectus beatus autem spiritus hominis non nisi cum deo. Hec frustra: ut exultimo cum tanta in euangelio sicut in Joanne annuntians diceret dominus de ipsa unitate: vel sua cum patre: vel nostra inuicem nobiscum: nullum dicitur ut nos et ipsi unum: sed ut vnus sint: sicut et nos vnus sumus. Pater ergo et filius vnus sunt: utique sicut in unitate substantie: et vnus deus est: et vnus magnus: et vnus sapiens: sicut tractatum est. Unus ergo maior pater. Si enim maior: magnitudinis maior. Et autem magitudo filius eius sit: nec ille utique maior est eo qui se genuit. Hec ille maior: ea magnitudine qua magnus est: ergo equalis. Nam vnde equalis si non eo quo est: cui non est aliud esse et aliud magnum esse. Aut si eternitate pater maior est: non est equalis filius quacumque re. Unus enim equalis. Si magnitudine dixeris non est par magnitudo: que minus eterna est atque ita cetera: An forte in virtute equalis est in sapientia vero non est equalis. Sed quod est equalis virtus quam minus sapit. En in sapientia equalis est: in virtute autem non est equalis. Sed quod equalis sapientia: que minus potens est. Restat ergo ut si in vlla re equalis non est in

Job 17

1 Cor 3

Ibidem

Ibidem

Job 17

Phi. 2. oibus nō sit equalis. Et scriptura clamat. Nō rapinā arbitratus est esse equalis deo. Logif ergo quibus aduersari^o. veritatis q̄ aliq̄ mō tenetur apostolica auctoritate: in qualibet: vel vna re equalē deo filiū cōfiteri. Eligat quā voluerit: hinc ei ostendit in oibus esse equalē: que de substantia eius dicitur.

Pares in quacūq; virtute nō posse in certis esse dissimiles: ac si hec equalitas in animis reperit humanis: multo incompatibilis manere eam in incōmutabili eternaq; substantia q̄ est de^o trinitas. **Capitulum III.**

Sem virtutes que sunt in animo humano: quibus alio atq; alio mō singule intelligantur: nullomō tñ sepantur ab inuicē: vt quicūq; fuerint equales. verbi gratia. in fortitudine equales sint. et prudentia et temperantia: et iusticia. Si em̄ dixeris equales esse istos fortitudine. s̄ illi prestare prudentia sequitur vt hui^o fortitudo min^o prudens sit. ac per hoc nec fortitudine equales sūt. quādo illius fortitudo prudentior. Atq; ita de ceteris virtutibus inuenies. si oēs eadē p̄sideratione p̄curras. Non em̄ de viribus corporis agit. sed d̄ animi fortitudine. Quāto ḡ magis in illa incōmutabili eternaq; substantia incompatibiliter simplicitate q̄ est animus humanus. hec ita se habent. humano quippe a se nō hīc ē esse q̄ ē forte esse: aut prudentē: aut iustū: aut iustum esse: aut sapientē esse: et si qd̄ de illa simplici multiplicitate vel multiplicitate simplicitate dixeris: q̄ substantia ei^o significet. **Job. 4.** ita dicat de^o de deo vt et singulis h̄ nomen cōueniat: nō tñ vt ambo sit duo dī. s̄ vn^o de^o sit. Ita em̄ sibi coherent quēadmodū et in distantibus diuersisq; substantiis fieri ap̄s testis ē. **2. Cor. 2.** et sol^o dñs spūs est. et sol^o hoīs spūs vtiq; spūs est: tñ si heret dñs vn^o spūs est. quāto magis ibi vbi est oīno inseparabilis atq; eterna p̄nexione absurde dici videat quasi fili^o ambozū. cū dicitur filius dei: si id qd̄ dicitur de^o. nō nisi de ambobus dicitur siml^o siue quicq̄ de deo dicit qd̄ substantia ei^o indicet: nō nisi de ambob^o siml^o dicitur. imo simul de ip̄a trinitate dicit. Siue ergo hoc. siue illud sit. qd̄ diligenti^o discutiendū est. nūc vnde agitur satis est videre. nullo mō filium equalē esse patri. si in aliquo scilz quod pertineat ad significandā eius substantiam in equalis inuenitur. sicut iam ostendimus. Ap̄s autem dixit equalē. In omnib^o ḡ eq̄lis est patri filius. et est vnus eiusdemq; substantie.

De spiritus sancti vnitate cum patre et filio. **Capitulum V.**

Quia propter etiā spūs sanctus. in eadem vnitate substantie et equalitate cōsistit. Siue em̄ sit vnitas ambozū.

siue sanctitas. siue charitas. siue ideo vnitas qz caritas. et ideo caritas qz sanctitas. manifestum est qz nō aliq̄s duoz est q̄ vterq; cōiungitur. q̄ genitus a gignente diligit. generatōz qz suū diligit. sintq; nō p̄cipatione: s̄ eēntia sua. neq; dono superioris alicui^o. sed suo p̄prio seruantes vnitate spūs in vinculo pacis.

2. Cor. 13. imitari p̄ gratiā. et ad deū. et ad nos iubemur. In quib^o duob^o p̄ceptis. tota lex pendet et p̄phete. Ita sunt illa tria. deus vn^o. sol^o. magn^o sapiens: sanctus: beat^o. Nos autē ex ip̄o. et per ip̄m. et in ip̄o beati. qz ip̄ius munere inter nos vnū. cū illo aut vnus spiritus. qz agglutinata nra post eū. Et nobis herere deo bonū est qz perdet oēm qui fornicat ab eo. Spiritus ḡ sanctus cōmune aliquid est p̄ris et filij. qd̄ il

lud est. Et ip̄a cōmunio. cōsubstantialis et coeterna. Que si amicitia p̄uenienter dici p̄t. dicat Sed aptius dicitur caritas. Et hec qz substantia. qz deus substantia. et deus caritas. sicut scriptū est. Sicut autē substantia sit cū patre et filio. ita sit magna. et simul bona. et sit sancta. et quicquid aliud ad se dicit. qm̄ non aliud est deo esse. et aliud esse magnū vel bonū esse. et cetera. sicut supra ostendimus. Si em̄ minus magna est ibi caritas qz sapientia. minus qz est diligētia sapientia.

Equalis est igitur sapientia. vt quanta est sapientia tñ diligatur. Est autē sapientia equalis patri. sicut supra disputauimus. Equalis ē igitur etiā spūs sanctus. et si equalis. in oibus equalis p̄pter simam simplicitatem que in illa substantia est. Et iō non ampli^o q̄ tria sūt vnus diligens eū qui de illo ē. et vnus diligēs eū de quo ē. et ip̄a dilectio. Que si nihil ē. quō deus dilectio ē. Si non est substantia. quoniam deus substantia est.

De natura corpea et creatura spūali. qz simplices nō sint. qz nec incōmutabiles. **La. VI.** Si autē queritur. quō simplex et multiplex sit illa substantia. aduertenda est primo creatura quare sit multiplex. nullo autē modo vere simplex. Et prius corpus vniuersum vtiq; partibus constat. ita vt sit ibi alia pars maior. alia minor. et mai^o sit vniuersū qz pars quilibet aut quilibet. Nā et celi et terra partes sūt vniūse mūdanc mol^o et sola fra. et solū celi innumerabilib^o partibus constat. et i^o scia sui parte minor ē qz cetera et i^o dimidia minor qz tota et totū mūdi corp^o qd̄ duabus plerūq; partibus

Ephē. 4.

Ps. 72
Ibidem.

I. Job. 4.

Ubi sup.

Liber

appellari solet: id est celū et terra: utiq; maius ē q̄ solū celū aut sola terra. Et in vno q̄q; corpore aliud est magnitudo: aliud color: aliud figura. Pōt em̄ et diminuta magnitudine manere idē color et eadē figura: et colore mutato manere eadē figura et eadē magnitudo: et figura eadē non manente: tam magnū eē et eodē mō coloratū. Et quecūq; alia simul dicuntur de corpore: possunt et simul et plura sine ceteris cōmutari. Ac per hoc multiplex esse cōvincit natura corporis: simplex autē nullo modo. Et creatura quoq; spiritalis sicut est anima: est quidē in corporis comparatione simplicior: sine cōparatione autem corporis multiplex est: etiaz ipa non simplex. Nam ideo simplicior est corpore: quia non mole diffunditur per spacium loci: sed in vno quoq; corpore: et in vno toto tota est: et in qualibet parte eius tota est. Et ideo cum sit aliquid in q̄uis exigua particula corporis quod sentiat anima: q̄uis non fiat i toto corpore: illa tamen tota sentit: quia tota non later. Sed tamen etiam in anima cum aliud sit artificiosum esse: aliud inertem: aliud acutum: aliud memorem: aliud cupiditas: aliud timor: aliud leticia: aliud tristitia: possint q; et alia sine alijs: et alia magis: alia minus innumerabilia et innumerabiliter in anime natura inueniri: manifestū est non simplicē: sed multiplicē esse naturam. Nihil em̄ simplex mutabile est: ois autem creatura mutabilis.

De simplici et incōmutabili essentia dei q̄uis multipliciter scdm substantiam nominatur.

Capitulum VII.

Eus vero multipliciter quidem dicitur magnus: bonus: sapiens: beatus: verus: et quicquid aliud non indigne dici videtur. Sed eadem magnitudo eius ē: que sapientia: Non enim mole magnus est: s̄ virtute. Et eadem bonitas que sapientia et magnitudo: et eadem veritas que illa omnia. Et nō ē ibi aliud beatū esse: et aliud magnum: aut sapientem: aut verum: aut bonū esse: aut omnino ipm esse. Nec quoniam trinitas est: ideo triplex putandus est. Alioquin minor erit pater solus: aut filius solus: q̄ simul pater et filius. Q̄ non inueniatur quomodo dici possit: aut pater solus aut filius solus: cum semp atq; inseparabiliter et ille cum filio sit: et ille cum patre: non vt ambo sint pater: aut ambo filii: sed q; semper inuicē: neuter solus. Quia nō dicim⁹ et deū solū ipam trinitatē: q̄uis semper sit cū spiritib⁹ et aīabus sanctis: s̄ solū dicimus q; de⁹ est: q; nō et illi cū illo deus sunt: ita soluz p̄m dicimus p̄m: nō q; sepatur a filio: s̄ q;

non simul ambo pater sunt

Trinitatē deitatis nullo mō triplicē esse dicendā: q; nec tria ibi pl⁹ sūt q̄ vnū: nec vnum minus q̄ tria.

Capitulum VIII.

Uti itaq; tantus est solus pater: vel solius filius: vel solus sp̄s sanct⁹: q̄n tus est fil p̄ et filius et sp̄s sanct⁹: nul

lo mō triplex dicēdus est. Corpora quippe ad unctiōe sua crescunt. Quis em̄ qui adheret vxori sue: vnū corpus fit: maius tñ corpus fit: q̄ si soli viri eēt: aut soli vxoris. In reb⁹ aut spiritalibus cū minor maior adherescit: sicut creatura creatori: illa fit maior: q̄ erat: nō ille. In his em̄ q; nō mole magna sunt: hoc ē mai⁹ esse qd est meli⁹ eē. Melior aut fit sp̄s alicui⁹ creature: cū adheret creatori: q̄ si non adheret: et iō etiā maior q; melior. Qui ḡ adheret dño: vnus sp̄s est: sed tñ dñs nō iō fit maior: q̄uis fiat ille qui adheret dño. In ipō igit deo cū adheret equali patri filii equalis: aut sp̄s sanct⁹ patri et filio equalis: nō fit maior: de⁹ q̄ singuli eorū: q; non est quo crescat illa p̄fectio. P̄fectus autē siue p̄: siue filii: siue sp̄s sanct⁹: et p̄fectus deus: p̄ et filius et sp̄s sanctus et ideo trinitas potius q̄ triplex.

De solo vero deo patre et filio et spiritu sancto.

Capitulum IX.

Quoniam ostendimus quōd possit dici solus p̄: q; non nisi ip̄e ibi p̄ consideranda est illa sententia q̄ dicitur: deū v̄z solū non esse patre solū: sed p̄m et filium et spiritum sanctum. Si quis em̄ interroget: p̄ solus vtrum sit deus: quomodo respondetur nō esse nisi forte ita dicamus eē quidē patrem deum: sed non esse solum deum: esse aut solum deum: p̄m et filium et spiritum sanctum. Sed quid agimus d illo testimonio dñi. P̄si em̄ dicebat: et p̄m nominauerat ad quē loquebat. cū ait: Hec est vita eterna: vt cognoscant te vnū verū deū. Qd quidē arriani sic solent accipere: quasi nō sit filii verus de⁹. Quibus exclusis: videntū est an intelligere cogamur: cū dicitur est p̄. Ut cognoscant te vnū v̄z deū: tanq; hoc insinuare voluerit: q; et solus p̄ deus verus est: ne non intelligemus deū: nisi ipa tria filii: p̄m et filium et sp̄m sanctū. Nū ḡ ex dñi testimonio: et p̄m vnū verū deū dicim⁹: et filium vnū v̄z deū: et sp̄m sanctū vnū v̄z deū: et simul p̄m et filium et spiritum sanctū: id est siml ipam trinitatē: non tres veros deos: sed vnū v̄z deum. An qm̄ addidit: Et quem misisti iesum xp̄m: subaudiendum est vnum verum deum. Et ordo verborū est: vt te et quem misisti iesum xp̄m: cognoscant

Sci.

Lo: 6.

Job: 14.

Ebi: 5.

Ibidem.

vnū verā deū. Cur ergo tacuit de spū sancto:
an qm̄ sequens est. vt vbiq; soiaf vnum
ranta pace vna adherēs: vt per hāc vtrumq;
vnū sit: iā ex hoc intelligat etiā ipa par: q̄uis
nō cōmemoret. Hāc illo loco ap̄s videt q̄si
1. Cor. 3. p̄mittere spū sanctū. t̄ tñ etiā ibi intelligit
vbi ait. Oīa vestra. vos autē xp̄i xp̄s autē dei.
3bidē. 11. Et itez. Caput mulieris vir. caput viri xp̄us:
caput autē xp̄i deus. Sed rursus si de⁹ nō nisi
oīa sūt tria: quō caput xp̄i de⁹: id est caput xp̄i
trinitas: cū in trinitate sit xp̄us vt sit trinitas.
An qd est pater cū filio: caput est ei qd ē sol⁹
filius: cū filio em̄ pater deus. solus autē filius
xp̄s est: maxie q: iā verbū caro factū loquitur
Scdm̄ quā humilitatē ei⁹ etiā maior est pater
si cut dicit. Quā p̄ maior me est: vt hoc ip̄um
Job. 14. deū esse qd illi cū patre vnū est: caput sit hoīs
mediatoris: qd ip̄e solus est. Si em̄ mentē re-
cte dicimus p̄ncipale hoīs. id est tāq; caput
hūane substātie: cū ip̄e hō cū mente sit homo
cur nō multo cōgruētius: multoq; magis ver-
bū cū patre qd simul deus est: caput est xp̄i: q̄
uis xp̄s hō nisi cū verbo qd caro factum est: in-
telligi non possit. Sed hoc vt iā diximus: ali-
quāto diligent⁹ postea considerabim⁹. Hūc
autē equalitas trinitatis: t̄ vna eadēq; substā-
tia quantū breuiter potuimus demonstrata est
vt quoquo mō se habeat ista questio: quā dis-
cutiendā acriore intentione distulimus: nihil
impediat quo minus fateamur summā equa-
litatē patris t̄ filij t̄ spiritus sancti
De sententia sancti hilarij qua in trinitate
personarum proprietatem intelligitur demō-
strasse. Capitulū. X.
Quidā cum vellet breuissime singula-
rum in trinitate personarum insinu-
are propria: eternitas inquit in pa-
tre: species in imagine: vsus in munere. Et
q: non mediocris auctoritatis in tractatione
scripturarū: t̄ assertionē fidei vir extitit. hilari⁹
enim hoc in libris suis posuit. horum verborū:
id est patris t̄ imaginis: t̄ muneris: eternitas
t̄ speciei: t̄ vsus: abditam scrutatus intelligē-
tiam: quantū valeo nō eum securū arbitror in
eternitatis vocabulo: nisi q: pater non habet
patrem de quo sit: filius autē de patre est vt sit:
atq; vt illi coeternus sit: Imago em̄ si p̄fecte
implet illud cuius imago est: ipa coequatur ei
non illud imagini sue. In qua imagine sp̄m
noīauit: credo q: p̄pter pulchritudinē: vbi iā
est tanta cōgruentia t̄ prima equalitas: t̄ pri-
ma similitudo: nulla in re dissidens: t̄ nullo mo-
do inequalis: t̄ nulla ex parte dissimilis: sed ad
idēdem respondēs ei cuius imago est. Vbi

est prima t̄ summa vita: cui non est aliud viue-
re t̄ aliud eē: sed idē est esse t̄ viuere. Et p̄m⁹
ac sūm⁹ intellectus. cui non est aliud viuere t̄
aliud intelligere. sed id qd est intelligere. h̄ vi-
uere. hoc esse est. vnū oīa. tanq; verbū. perfe-
ctū. cui non desit aliquid. t̄ ars quedā oipotē-
tis atq; sapientis dei. plena oīm rationū viuē-
tiū incōmutabiliū. t̄ oēs vnū in ea. sicut ip̄sa
vnū de vno. cū quo vnū. 3bi nouit oīa deus.
q̄ fecit per ip̄am. t̄ ideo cum decedant t̄ succe-
dant tempora. nō decidit aliquid vel succedit
scientie dei. Hō em̄ hec q̄ creata sunt iō sciunt
a deo. q: facta sunt. ac nō pot⁹ ideo facta sūt
vel mutabilia. q: imutabiliter a deo sciuntur.
Ille igit̄ ineffabilis quidā cōplexus patris et
imaginis non est sine p̄fruitione. sine caritate
sine gaudio. Illa ergo dilectio. delectatio. feli-
citas. vel beatitudo. si tñ aliqua hūana voce
digne d̄ vsus. ab illo appellat⁹ est breuiter. t̄ ē
in trinitate spū sanctus. non genitus. sed ge-
nitoris genitq; suauitas ingeniti largitate at-
q; vbertate perfundens oēs creaturas. p̄ ca-
ptu eaz. vt ordinem suū teneant t̄ locis suis
acquiescant. Hec igitur oīa que arte diuina fa-
cta sunt. t̄ vnitate quandā in se ostendunt. et
sp̄m t̄ ordinē. Quicqd em̄ hoī est. t̄ vnū ali-
quid est. sicut sunt nature corporū. t̄ ingenis
aiarū. t̄ aliq; specie formarū. sicut sunt figure v̄
qualitates corporū. ac doctrine vel artes aiarū
t̄ ordinē aliquē petit aut tenet. sicut sunt pon-
dera vel collocationes corporū t̄ amores. aut
delectationes aiarum. Leterum in illa sūma
trinitate tñ est vna quantū tres simul. nec pl⁹
aliquid sunt due q̄ vna. Oportet igitur vt cre-
atozem per ea que facta sunt intellectū sp̄ci-
entes trinitatem intelligamus. cuius in crea-
tura quō dignū est apparet vestigium. In illa
em̄ trinitate sūma origo est rerū oīm t̄ p̄fectis-
sima pulchritudo. t̄ beatissima delectatio. Ita
q; illa tria. t̄ ad seinuicē determinari videtur
t̄ in se infinita sunt. Sed hic in rebus corpore-
is. nō tñ est vna. quantū tres simul. t̄ plus ali-
quid sunt due q̄ vna res. Leteruz in summa
trinitate tñ ē vna q̄ntū tres sūt. nec pl⁹ ali-
quid sūt due q̄ vna. t̄ in se infinita sūt. Ita t̄ sin-
gula sūt i singul⁹. t̄ oīa i singulis. t̄ singula i oī-
bus. t̄ oīa in oīb⁹. t̄ vnū oīa. Qui videt h̄ vel
ex pte. v̄ speculū t̄ i enigmate. gaudeat co-
gnoscēs deū. t̄ sic deum honoret t̄ gr̄as agat.
Qui at̄ n̄ videt. redat p̄ pietatē ad videndū. si
p̄ccitatē ad calūniandū. qm̄ vnus est deus. s̄
tñ trinitas. Hec p̄fuse accipiendū ē. Et q̄ oīa. p̄
quē oīa. i q̄ oīa. nec dijs mult⁹. s̄ ip̄i gl̄ia i seclā
seculoz. Explicet liber sextus.

Roma. f.

1. Cor. 13.

Roma. f.